महात्मा गांधीजींच्या विचारांची प्रासंगिकता

सागडे वैष्णवी, शिंगाडे माधुरी,जगताप आरती, शारदाबाई पवार महिला कला वाणिज्य आणि विज्ञान महाविद्यालय शारदानगर बारामती.

Abstract –

महात्मा गांधी हे आदर्शवादी व युवा प्रवर्तक नेते होते ते मुख्यतः अध्यात्मवादी व मानवतावादी विचारवंत म्हणून ओळखले जातात. त्यांनी धर्म व राजकारण यांच्यामध्ये अप्रतिम सुंदर समन्वय साधून राजकारणाला व्यवहारिक अशी नवीन अधात्मवादी दृष्टी दिली. भारतीय स्वातंत्र्य चळवळ ही त्यांची व्यक्तिमत्व व कार्याभोवती केंद्रीय झालेली आहे त्यांचे व्यक्तिमत्व हे अनेक पैलूंनी बनलेले आहे.महात्मा गांधींनी त्यांच्या आयुष्यात कोणतेही नव्या तत्त्वज्ञानाची मांडणी केली नाही परंतु भारताच्या सांस्कृतिक इतिहासात ज्ञानाचा वारसा भांडवली व साम्राज्यवाद व्यवस्थित सहज व साध्या पद्धतीने आचरणात आणला.

Keywords – आर्थिक विचार ,महात्मा गांधी , प्रासंगिकता

उद्दिष्टे –

1. देशातील सध्याच्या राजकीय सामाजिक परिस्थितीमध्ये महात्मा गांधी यांच्या विचारांची अत्यंत गरज आहे तरुणांमध्ये गांधीजींचे विचार पोहोचवण्याची गरज आहे.
2. गांधीजींच्या विचारांची अंमलबजावणी होणे सध्याच्या जागतिक परिस्थितीमध्ये आवश्यक वाटते सत्याग्रह करून यशस्वी होता येते हे त्यांनी पहिल्यांदा दाखवून दिले आहे.
3. गांधीजींनी कायम साधी राहणी व उच्च विचारसरणीचा पुरस्कार केला स्वदेशांच्या माध्यमातून त्यांनी तरुणांना प्रोत्साहित केले मात्र अनेक तरुण पाश्चात्य विचारणे आणि आचरण आत्मसात करून गांधीजींना विसरत आहेत.

महात्मा गांधी आणि संस्कृतीचे पुनर्जीवन –

महात्मा गांधीजींच्या संपूर्ण तत्त्वज्ञानाचा अभ्यास करतात हे जाणवते की त्यांनी भारतातील काही प्रमुख तत्त्वावर आपली श्रद्धा व विश्वास व्यक्त केला त्या विचारधारांची त्यांच्या संपूर्ण तत्त्वज्ञानाला प्रभावित केले महात्मा गांधीजींचा जन्म अशा देशात झाला ज्या देशातील जीवन जगत सृष्टी आणि निसर्गाच्या मुळातच एक मात्र अचैतन तत्वज्ञान आहे जीवनाची निर्मिती आणि जगाची रचना शुभ अशुभ जड आणि चैतन्य याला ठेवून झाली याचा अर्थ असत्यावर सत्याची आणि वाईट यावर चांगले विजय होईल जगाला आपल्या डोळयास दिसणारा भौतिक अंश जितका सत्य आहे तेवढाच आणि त्यापेक्षाही अधिक सत्य न दिसणारा एक वेतन भाव प्रधान भाग आहे मानवात ज्याप्रमाणे वाईट विचार व भावना आहेत त्याचप्रमाणे त्यांच्या चांगले विचार व भावना आहेत.

महात्मा गांधीजींचे अहिंसा –

महात्मा गांधी संपूर्ण सृष्टीकडे पाहण्याचा एक सर्व सामावेश त्यागी उदारपूर्वक प्रेमळ व निस्वार्थ दृष्टिकोन विकसित केला त्याच पद्धतीने मानवाच्या इतिहासाकडे पाहिले त्यांचे तत्त्वज्ञान एक प्रकारे जीवन मानवी समाज आणि जगाविषेचे नैतिक भाष्य आहेत यातूनच त्यांच्या संपूर्ण तत्त्वज्ञानाचा सार आहे जगात जे काय आहे अनैतिक आहे ती अहिंसा आहे स्वार्थ अहंकार भोगवादी प्रवृत्ती त्यांच्या सृष्टीने पशुभावमान आहे. त्यांच्या अहिंसेला फक्त आदर्शवादांचा आयाम नसून ते त्यांचे देह प्राप्तीचे एक शक्तिशाली साधन होते अहिंसेला पशुतेच्या विरोधात विद्रोहाच्या स्वरूपाने उभे केले त्यास अजातशत्रू बनवले अन्याय आणि अनितीसमोर डोके टेकपणी पाप आहे अपशुतेला आश्रय देऊ नये त्यासमनत्वस्त होऊ नये अन्याय आणि दानवतेचा सामना अनैतिक आणि दानवतेनेच करू नये कारण त्यातून मिळणारा विजय हा जाणवतेच्या दानवते वरील विजय असेल दानवते व देवतांचा विजय तेव्हाच होतो जेव्हा नैतिक आणि शुभ्रांनी अनैतिक आणि दानवतेच्या भावनेचा पराभव होईल शस्त्र आणि क्षेत्राला हिस्सेने हिंसिला क्रोधने क्रोधाला पराभूत करता येत नाही.

महात्मा गांधी उद्योग व खेड्याविषयीचे विचार –

आज संपूर्ण जग आर्थिक मंदीच्या सावतीखाली आहे महात्मा गांधी मोठ्या उद्योगांचे विरोधक होते वाढत्या उद्योगात प्रति अधिक चिंताग्रस्त होते उद्योगांमध्ये व्यवस्थेला त्यांनी राक्षसी व्यवस्थेचे नाव दिले वाढत्या उद्योगा व प्राप्ती अधिक चिंताग्रस्त होते उद्योगावातील व्यवस्थेला भारतासारख्या विशाल लोकसंख्या व भूभाग असणाऱ्या विकसनशील देशात वाढती बेकारी आणि मोठ्या व आधुनिक उद्योगांच्या विकासाने महात्मा गांधीजींच्या विचारांची उपयुक्त सिद्ध केली लघुउद्योगांचे संवर्धन का काही विशिष्ट कारणांमुळे गांधीजींनी केले गांधीजींची सदैव गरिबांचा हिताचा विचार करत

समाजाचे प्रवेश वर्तन विकास प्रगती व सामाजिक क्रांतीसाठी गरिबांना अन्न वस्त्र निवारा मिळणे गरजेचे आहे आहे महात्मा गांधीजींचा जन्म एका समृद्ध घरात झाला होता ते व्यवसाय आणि वकील होते त्यांना वकील व्यवसायातून चांगले उत्पन्न मिळत होते

महात्मा गांधीजी चे शिक्षण विषयक विचार –

महात्मा गांधी शिक्षण विषयक विचार मांडताना लहान मुलांना शिक्षणाच्या माध्यमातून आत्मनिर्भय बनवण्यासाठी चा विचार मांडला त्यासाठी त्यांनी श्रमदानाचा अग्रह केला शालेय व महाविद्यालयीन जीवनाचा एन एस एस सी व इतर उपक्रमातून शारीरिक श्रम करण्यावर भरतीला कारण मुले आत्मनिर्भर बनावीत क्षमप्रदान शिकावे मेहनत करण्यापासून दूर जाऊ नये गरज पडल्यास स्वतः शेती करावी तेलावर असते इत्यादींची निर्मिती श्रमदानातून व्हावी परंतु वर्तमानात श्रमदानाची संकल्पना जवळपास लुप्त झाली संगणका दृष्टीस शिक्षण प्रणालीवर गेले अत्याधुनिक शिक्षण प्रणालीत शिकणारा विद्यार्थी शारीरिक दृष्ट्या निश्चितच आळशी बनत आहे आणि संपूर्ण जगाला आपल्या कविता घेऊन पाहणारा विद्यार्थीच आपल्या आज बाजूला जगापासून दूर जात आहे

निष्कर्ष –

महात्मा गांधीजींच्या सिद्धांतात तत्वावर आणि मानवतावादी विचारांची अवहेलना भारतातील सांप्रदायिक घटना व समूहांकडून अधिक केले जाते स्वातंत्र भारतास सर्वात प्रथम व सर्वात महत्त्वपूर्ण राजकीय व्यक्ती म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या महात्मा गांधींच्या हत्या सर्वात प्रथम झाली हिंदू-मुस्लीम शेख ख्रिश्चन इत्यादी सर्व समुदायाकडे समान दृष्टीने पाहणारा गांधीजींनी सत्ता आणि बहुमताला केंद्रबिंदू मानून निर्णय घेत होते शांतता प्रेम सद्भावना सत्य व अहिंसा मानवता सर्व धर्म समभाव त्यांच्या तत्वावर विचारांचा मुख्य अंश होते परंतु सांप्रदायिकतेच्या राजकारणात यांनी महात्मा गांधींचे विचार मोठ्या प्रमाणात सर्व समभाव धोरण आवडले नाही.

संदर्भसूची –

1. मूल्य व्यवस्था गांधी विचार-संपादक डॉक्टर पंजाब चव्हाण निर्मल प्रकाशन,नांदेड 2010
2. गांधी नेहरू आंबेडकर सामाजिक न्याय युवराज नेते कांता मीना हेमराज मीना आदी पब्लिकेशन जयपुर 2011
3. गांधीजीं चे असामान्य नेतृत्व पास्कल ॲलन नाझरेथ अनुवाद सुजाता गोडबोले राजहंस प्रकाशन पुणे 2014